

Karol Juszka

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska ■ University of the National Education
Commission, Krakow, Poland

Taktyczne zasady przeprowadzania eksperymentu w realizacji zasady wolności działalności gospodarczej w postępowaniu w sprawach o wykroczenia

Tactical experimentation in the implementation of the principle of business freedom in minor crime proceedings

Streszczenie: Celem artykułu jest przedstawienie realizacji zasady wolności działalności gospodarczej poprzez prezentację taktycznych zasad przeprowadzania eksperymentu w postępowaniu w sprawach o wykroczenia dokonaną z wykorzystaniem poglądów doktryny i orzecznictwa. Przedmiotem artykułu jest zasada wolności działalności gospodarczej. Zastosowano metodę dogmatyczną. Wnioski z przeprowadzonej analizy dotyczą całościowego przestrzegania taktycznych i procesowych zasad wykonywania tytułowego eksperymentu oraz zgłaszania konstruktywnych uwag obejmujących przedmiotowe zmiany procesowe i taktyczne. Rekomendacje koncentrują się wokół uwzględniania zasady pogłębiania zaufania obywateli, w tym przedsiębiorców, do organów państwa w każdym postępowaniu w sprawach o wykroczenia. Niniejsza praca stanowi naukowy wkład w rozwój zasad wykonywania eksperymentu jako czynności procesowo-kryminalistycznej w kontekście przestrzegania zasady wolności działalności gospodarczej. Zakres artykułu obejmuje taktyczne przygotowanie do przeprowadzenia eksperymentu; taktyczne ustalenie składu ekipy przeprowadzającej eksperyment wraz z taktycznym dokonaniem podziału ról pomiędzy osoby mające brać udział w eksperymencie; taktyczne zabezpieczenie miejsca eksperymentu oraz przedmiotów niezbędnych do jego przeprowadzenia; ciągłe sprawdzanie wersji kryminalistycznej oraz złożonych wyjaśnień albo zeznań; konieczność przeprowadzenia eksperymentu z zachowaniem warunków identycznych lub najbardziej zbliżonych do tych, w jakich miały miejsce zdarzenia; przestrzeganie zasady obiektywizmu; przestrzeganie zasady aktywności; przestrzeganie zasady dokładności; taktyczne opracowanie planu eksperymentu; rozważenie taktycznej potrzeby przeprowadzenia badań etapami; przestrzeganie zasady dokumentacji czynności; przestrzeganie zasady powtarzalności eksperymentu; możliwość dokonywania w toku eksperymentu również przesłuchań lub innych czynności dowodowych.

Abstract: The purpose of this article is to present the implementation of the principle of business freedom by presenting the tactical principles for conducting an experiment? in minor crime proceedings through the perspective of doctrine and case law. The subject of the article is the principle of freedom of economic activity. A dogmatic method has been applied. The conclusions of the analysis concern the overall

observance of the tactical and procedural principles of performing the title experiment? and the submission of constructive comments covering the procedural and tactical changes in question. Recommendations are focused around taking into account the principle of deepening the trust of citizens, including entrepreneurs, in state bodies in any minor crime proceedings. This article is an academic contribution to the development of the principles of performing an experiment as a procedural and forensic activity in the context of respecting the principle of freedom for business activity. The scope of the article includes tactical preparation for the conduct of the experiment; tactical determination of the composition of the team conducting it, together with tactical division of roles among those who are to take part; tactical securing of the place of the experiment and the objects necessary for its conduct; continuous verification of the forensic version and the explanations or testimonies given; the need to conduct the experiment under conditions identical or as close as possible to those in which the events took place; observance of the principle of objectivity; observance of the principle of proactivity; observance of the principle of thoroughness; tactical elaboration of the experimental plan; consideration of the tactical need to conduct the research in stages; observance of the principle of documentation of the activities; observance of the principle of repetition of the experiment; the opportunity to carry out questioning or other evidentiary activities during the experiment.

Słowa kluczowe: eksperyment; kodeks postępowania karnego; kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia; orzecznictwo Sądu Najwyższego i sądów powszechnych; zasada wolności działalności gospodarczej; zasady przeprowadzania eksperymentu

Keywords: case law of the supreme court and common courts; code of conduct in minor crime cases; code of criminal procedure; experiment; principle of business freedom; rules for conducting an experiment

Otrzymano: 21 stycznia 2025

Received: 21 January 2025

Zaakceptowano: 25 kwietnia 2025

Accepted: 25 April 2025

Sugerowana cytacja/Suggested citation:

Juska, K. (2025). Taktyczne zasady przeprowadzania eksperymentu w realizacji zasady wolności działalności gospodarczej w postępowaniu w sprawach o wykroczenia. *Przedsiębiorczość – Edukacja [Entrepreneurship – Education]*, 21(1), 49–58. <https://doi.org/10.24917/20833296.211.4>

Wstęp

Podejmowanie, wykonywanie i zakończenie działalności gospodarczej jest wolne dla każdego na równych prawach. Każdy może zatem swobodnie zdecydować, czy chce rozpocząć i wykonywać działalność gospodarczą. Ograniczenia tej swobody mogą wynikać jedynie z wyraźnych, jednoznacznych przepisów prawa (Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii, 2018; 2025, 2 stycznia).

W wykonywaniu eksperymentu w postępowaniu w sprawach o wykroczenia (*Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia*, t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 977 z późn. zm.; dalej: k.p.w.) stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu postępowania karnego (Dąbkiewicz, 2017; Żoła, 2011; *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego*, t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 37 z późn. zm., dalej: k.p.k.) przez uwzględnienie specyfiki stosowania tej czynności w postępowaniu w sprawach o wykroczenia (art. 211 k.p.k. w zw. z art. 43 k.p.w.) (Dąbkiewicz, 2017; Żoła, 2011). Przeprowadzenie eksperymentu w k.p.w. opiera się, jak wskazano wyżej, na odpowiednim stosowaniu k.p.k. (art. 211 k.p.k. w zw. z art. 43 k.p.w.). Realizacja zasady wolności działalności gospodarczej

w wykonywaniu zgodnie z zasadami taktycznymi wyżej wymienionego eksperymentu w postępowaniu w sprawach o wykroczenia przeciwdziałła uciążliwości wynikającej z popełniania wykroczeń w codziennym prowadzeniu działalności gospodarczej, które występują częściej niż przestępstwa, oraz ogranicza do minimum straty przedsiębiorców związane z prowadzeniem tego postępowania.

Eksperyment procesowo-kryminalistyczny to fakultatywna czynność zarówno procesowa, jak i kryminalistyczna dokonywana w postaci doświadczenia lub odtworzenia przebiegu stanowiących przedmiot rozpoznania zdarzeń lub ich fragmentów w celu sprawdzenia okoliczności, które mają istotne znaczenie dla sprawy (Hanausek, 2009).

Przedmiotowa zasada wolności działalności gospodarczej jest fundamentalną zasadą, na której realizację bezpośredni wpływ wywiera przestrzeganie taktycznych zasad przeprowadzania eksperymentu w postępowaniu w sprawach o wykroczenia. W odniesieniu do eksperymentu przestrzeganie zaleceń taktyki kryminalistycznej oraz zasad procesowych potwierdza prawidłowość wykonania eksperymentu, przeciwdziałając przewlekłości postępowania i realizuje zasadę pogłębiania zaufania obywateli do organów państwa.

Celem artykułu jest przedstawienie realizacji zasady wolności działalności gospodarczej poprzez prezentację taktycznych zasad przeprowadzania eksperymentu w postępowaniu w sprawach o wykroczenia dokonaną z wykorzystaniem poglądów doktryny i orzecznictwa. Przedmiotem artykułu jest zasada wolności działalności gospodarczej. Zastosowano metodę dogmatyczną. Wnioski z przeprowadzonej analizy dotyczą całościowego przestrzegania taktycznych i procesowych zasad wykonywania tytułowego eksperymentu oraz zgłaszania konstruktywnych uwag obejmujących przedmiotowe zmiany procesowe i taktyczne. Rekomendacje koncentrują się wokół uwzględniania zasady pogłębiania zaufania obywateli, w tym przedsiębiorców, do organów państwa w każdym postępowaniu w sprawach o wykroczenia. Niniejsza praca stanowi naukowy wkład w rozwój zasad wykonywania eksperymentu jako czynności procesowo-kryminalistycznej w kontekście przestrzegania zasady wolności działalności gospodarczej.

Zakres artykułu obejmuje taktyczne przygotowanie do przeprowadzenia eksperymentu; taktyczne ustalenie składu ekipy przeprowadzającej eksperyment wraz z taktycznym dokonaniem podziału ról pomiędzy osoby mające brać udział w eksperymencie; taktyczne zabezpieczenie miejsca eksperymentu oraz przedmiotów niezbędnych do jego przeprowadzenia; ciągłe sprawdzanie wersji kryminalistycznej oraz złożonych wyjaśnień albo zeznań; konieczność przeprowadzenia eksperymentu z zachowaniem warunków identycznych lub najbardziej zbliżonych do tych, w jakich miały miejsce zdarzenia; przestrzeganie zasady obiektywizmu; przestrzeganie zasady aktywności; przestrzeganie zasady dokładności; taktyczne opracowanie planu eksperymentu; rozważenie taktycznej potrzeby przeprowadzenia badań etapami; przestrzeganie zasady dokumentacji czynności; przestrzeganie zasady powtarzalności eksperymentu; możliwość dokonywania w toku eksperymentu również przesłuchań lub innych czynności dowodowych.

Problemem badawczym jest analiza wpływu przeprowadzania eksperymentu w postępowaniu w sprawach o wykroczenia w realizacji zasady wolności działalności gospodarczej na sprawność prowadzenia działalności gospodarczej.

Hipotezą badawczą jest odpowiedź na następujące pytania:

- Czy wykonywanie eksperymentu zgodnie z taktycznymi zasadami jego przeprowadzania

w postępowaniu w sprawach o wykroczenia bezpośrednio wpływa na sprawność prowadzenia działalności gospodarczej w realizacji zasady wolności działalności gospodarczej?

- Czy prawidłowe stosowanie taktycznych zasad przeprowadzania tytułowego eksperymentu stanowi realizację zasady pogłębiania zaufania, w tym przypadku przedsiębiorców, do organów postępowania w sprawach o wykroczenia?

Zasady przeprowadzania eksperymentu w realizacji zasady wolności działalności gospodarczej w kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia

Zasady i taktykę przeprowadzenia eksperymentu określają przepisy k.p.k. oraz reguły taktyczne wypracowane przez kryminalistykę, stwarzające przesłanki do efektywnego wykorzystania tego środka dowodowego w postępowaniu karnym (Biederman-Zaręba, 2013).

Zachowaniu sprawności prowadzenia działalności gospodarczej sprzyja przestrzeganie taktyki przygotowania przeprowadzenia eksperymentu rozpoczynającej się od przede wszystkim jasnego sformułowania hipotezy, która ma być sprawdzana (Widacki, 2018b), ustalenia charakteru eksperymentu, sposobu przeprowadzenia poszczególnych czynności i ich kolejności (Kasprzak, Młodziejowski, Kasprzak, 2015). Znaczenie poszczególnych warunków taktycznych zależy od charakteru eksperymentu. W jednym przypadku istotne znaczenie ma miejsce przeprowadzenia eksperymentu, w innym – czas, oświetlenie, odległość itp. (Kasprzak, Młodziejowski, Kasprzak, 2015).

Ważna taktyczna zasada przeprowadzenia eksperymentu z punktu widzenia prawidłowego przeprowadzania eksperymentu, a w konsekwencji sprawnego przeprowadzenia postępowania, nienaruszająca zasady wolności działalności gospodarczej przez czas prowadzenia postępowania w sprawach o wykroczenia dotyczy ustalenia składu ekipy przeprowadzającej eksperyment, a także podziału ról pomiędzy osoby mające brać udział w eksperymencie, zwane pozorantami (Gruza, 2020b; Hanausek, 1994; Hanausek, 2009; Kasprzak, Młodziejowski, Kasprzak, 2015; Widacki, 2018b). Liczba osób biorących udział w eksperymencie powinna być ze względów organizacyjnych ograniczona do minimum. Powinny uczestniczyć w nim jedynie osoby, których udział jest niezbędny lub wynika z przepisów prawa. Skład osób biorących udział w eksperymencie zależy przede wszystkim od tego, w którym stadium postępowania karnego ma być zrealizowana ta czynność, jak również od kategorii przestępstwa i potrzeb związanych z przedmiotem i celem eksperymentu (Biederman-Zaręba, 2013). Ze względów taktycznych zalecane jest przeprowadzenie eksperymentu z udziałem podejrzanego bezpośredniego po jego przyznaniu się do winy, jeśli tylko wyrazi na to zgodę. W czasie takiego eksperymentu, mającego postać odtworzenia, podejrzany demonstruje przebieg przestępstwa. To demonstrowanie przebiegu przestępstwa z jednej strony uplastycznia i uzupełnia złożone wcześniej wyjaśnienia, z drugiej pozwala na konfrontację dotychczasowych wyjaśnień z realiami, w tym ze śladami i z dowodami zabezpieczonymi w czasie oględzin. Pozwala też niekiedy na znalezienie nowych śladów i dowodów. Eksperyment prowadzony z udziałem podejrzanego uwiarygadnia wyjaśnienia i samo przyznanie się, co może mieć istotne znaczenie, jeśli w toku dalszego postępowania podejrzany odwoła przyznanie się do winy. Ponadto udział w eksperymencie i zdemontrowanie w nim przez podejrzanego przebiegu zdarzenia stanowi na ogół mocną psychologiczną przeszkodę do późniejszego odwołania przyznania (Biederman-Zaręba, 2013; Hanausek, 1994; Widacki, 2018b).

Zachowaniu zasady pogłębiania zaufania przedsiębiorców do organów tytułowego postępowania w sprawach o wykroczenia w realizacji zasady wolności działalności gospodarczej służy taktyczne zabezpieczenie miejsca eksperymentu oraz przedmiotów niezbędnych do jego przeprowadzenia (Biederman-Zaręba, 2013; Gruza, 2020b; Hanausek, 1994; Hanausek, 2009; Kasprzak, Młodziejowski, Kasprzak, 2015; Żoła, 2009; Żoła, 2011; § 64 Wytycznych nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 sierpnia 2017 r., Dz.Urz. KGP.2017.59 z późn. zm.; dalej: Wytyczne Komendanta Głównego Policji). Jeżeli eksperyment jest prowadzony na terenie otwartym albo innym powszechnie dostępnym, konieczne jest zabezpieczenie miejsca jego realizacji przez funkcjonariuszy mundurowych, których zadaniem jest niewpuszczenie osób niepożądanych na miejsce realizacji eksperymentu. W eksperymencie może też uczestniczyć obrońca na zasadach określonych przez k.p.k. (Widacki, 2018b).

Do istoty przestrzegania zasady wolności działalności gospodarczej w tytułowej problematyce należy zasada taktyczna wykonywania eksperymentu polegająca na ciągłym sprawdzaniu wersji kryminalistycznej oraz złożonych wyjaśnień albo zeznań. Wynik eksperymentu kryminalistycznego (art. 211 k.p.k.) może sprawdzać i samą wersję, i prawdziwość danych przyjętych jako jej podstawy (Biederman-Zaręba, 2013; Girdwoyń, 2001; Gruza, 2020a; Hanausek, 2009; Juszka, 1997; Juszka, 2001; Juszka, 2004; Juszka, 2005; Juszka, 2013; Juszka 2022; Juszka, Juszka, 2021; Kasprzak, Młodziejowski, Kasprzak, 2015; Widacki, 2018a). Zasadnie Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 21 października 2021 r. podkreśla, że celem eksperymentu procesowego, o którym mowa w art. 211 k.p.k., są sprawdzenie wersji śledczej albo weryfikacja treści wyjaśnień podejrzanego, oskarżonego albo świadka. Eksperyment ma wykazać, czy zdarzenie mogło tak przebiegać, jak wynika z wypowiedzi procesowych przesłuchiwanym osobom, czy osoby te w warunkach zdarzenia miały możliwość czynienia obserwacji i spostrzeżeń (Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 21 października 2021 r., II AKa 344/21, LEX nr 3416075; Biederman-Zaręba, 2013: 133; Juszka, Żywucka-Kozłowska, 2015).

Pogłębianiu zaufania przedsiębiorców do organów postępowania w sprawach o wykroczenia sprzyja realizacja taktycznej zasady wyrażającej konieczność przeprowadzenia eksperymentu z zachowaniem warunków identycznych lub najbardziej zbliżonych do takich, w jakich miały miejsce zdarzenia. W zależności od potrzeb może to dotyczyć miejsca i czasu przeprowadzenia eksperymentu, wykorzystania oryginalnych lub podobnych przedmiotów i narzędzi, udziału uczestników zdarzenia i osób przybranych (Biederman-Zaręba, 2013; Kasprzak, Młodziejowski, Kasprzak, 2015; Żoła, 2009).

Podjęmowane w niniejszym artykule i związane z zasadą wolności działalności gospodarczej są taktyczne zasady przeprowadzenia eksperymentu: zasada obiektywizmu i zasada aktywności w przeprowadzaniu czynności (Biederman-Zaręba, 2013).

Sprawność prowadzenia działalności gospodarczej jest powiązana z tytułową problematyką taktyczną w odniesieniu do zasady dokładności. Wszystkie odtworzenia powinny być dokonywane z maksymalną dokładnością (Biederman-Zaręba, 2013; Kasprzak, Młodziejowski, Kasprzak, 2015; Żoła, 2009).

Zasada wolności działalności gospodarczej w odniesieniu do sprawności prowadzenia postępowania jest wyrażona w taktycznym opracowaniu planu eksperymentu na podstawie danych o okolicznościach, które mają podlegać sprawdzeniu (Biederman-Zaręba, 2013; Hanausek, 1994; Hanausek, 2009; Kasprzak, Młodziejowski, Kasprzak, 2015; Widacki, 2018b; Żoła, 2011; § 64 Wytycznych Komendanta Głównego Policji). Zatem polega

to na określeniu tego, co ma być sprawdzone, dlaczego okoliczność podlegająca sprawdzeniu ma istotne znaczenie dla sprawy i jakie mają być granice sprawdzenia, np. czasowe (Gruza, 2020b; Hanausek, 1994; Hanausek, 2009; Kasprzak, Młodziejowski, Kasprzak, 2015; Żoła, 2011). Plan eksperymentu pozwala na rzetelne usystematyzowanie szczegółów, przydział obowiązków wskazanym osobom, zgromadzenie odpowiedniego sprzętu, sporządzenie odpowiedniej dokumentacji, a przede wszystkim wyeliminowanie błędów lub niedociągnięć, które wystąpiłyby w przypadku spontanicznie podjętych działań (Żoła, 2011). Wspomniany plan eksperymentu powinien określać w szczególności:

- zwięzły opis problemu badawczego,
- cel, przedmiot, czas i miejsce eksperymentu,
- sformułowanie hipotez badawczych,
- określenie sposobu przeprowadzenia badań,
- ustalenie osób, które wezmą udział w eksperymencie ze wskazaniem ich ról, funkcji do wykonania oraz sposobu powiadomienia o udziale w eksperymencie,
- określenie czasu i miejsca rozpoczęcia czynności,
- wykaz środków technicznych, transportu, łączności i innych,
- określenie sposobu zabezpieczenia czynności,
- określenie szczególnych wymagań kryminalistycznych,
- zabezpieczenie pozorantów i świadków przybranych,
- ustalenie czasu i miejsca instruktażu osób uczestniczących w eksperymencie,
- ustalenie sposobu dokumentowania przebiegu czynności,
- liczbę i rodzaj zamierzonych doświadczeń.
- szczegółowy scenariusz opracowany w ścisłym związku z hipotetycznym przebiegiem zdarzenia ustalonym na podstawie wyników oględzin, zeznania i wyjaśnienia,
- środki techniczne, środki transportu oraz materiały konieczne do przeprowadzenia eksperymentu,
- ewentualne pytania do uczestników eksperymentu,
- podział czynności między policjantami biorącymi udział w eksperymencie,
- sposób zabezpieczenia przebiegu eksperymentu, zwłaszcza zapewnienia bezpieczeństwa jego uczestnikom i uniemożliwienia ucieczki podejrzanemu (§ 64 Wytycznych Komendanta Głównego Policji; Biederman-Zaręba, 2013; Gruza, 2020b; Kiełtyka, 2022; Widacki, 2018b; Żoła, 2011).

W tytułową zasadę wolności działalności gospodarczej wpisuje się sprawność postępowania w sprawach o wykroczenia, która wyraża taktyczną potrzebę przeprowadzenia badań etapami (Biederman-Zaręba, 2013; Kasprzak, Młodziejowski, Kasprzak, 2015; Żoła, 2009).

Taktyczną prawidłowość przeprowadzenia eksperymentu z punktu widzenia sprawnego przeprowadzenia postępowania w sprawach o wykroczenia wyraża zasada dokumentacji tej czynności. Przygotowania do przeprowadzenia eksperymentu obejmują także zaplanowanie sposobu dokumentacji i rejestracji przebiegu samej czynności (Widacki, 2018b; Żoła, 2011). Do zabezpieczenia technicznego zalicza się szkice, zdjęcia, nagrania wideo. Do zabezpieczenia procesowego zalicza się protokół, o którym stanowi art. 37 k.p.w. (Grzegorzczak, 2012; 2025, 2 stycznia; Hanausek, 1994; Hanausek, 2009; Lewiński, 2011). Załącznikiem do protokołu powinna być dokumentacja techniczna (§ 65 ust. 1 Wytycznych Komendanta Głównego Policji; Gruza, 2020b; Skowron, 2010; Żoła, 2009; Żoła, 2011; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 23 października 2014 r., sygn. II AKa 278/14, LEX nr 278/14). Omawiany protokół powinien zawierać część wstępną, część

opisową i część końcową (Kasprzak, Młodziejowski, Kasprzak, 2015). W części wstępnej protokół powinien zawierać:

- oznaczenie czynności, jej miejsca i czasu,
- oznaczenie organu prowadzącego czynność,
- wskazanie osób uczestniczących w eksperymencie,
- oznaczenie jego celu,
- wskazanie podstawy prawnej,
- określenie, na czym polega dany eksperyment,
- określenie warunków, w jakich przystąpiono do jego realizacji.

W części opisowej protokół powinien zawierać:

- dokładne i chronologiczne sprawozdanie z przeprowadzonej czynności,
- wymienienie środków technicznych użytych do przeprowadzenia eksperymentu,
- opisanie poszczególnych badań,
- ściśle opisanie uzyskanych wyników.

W części końcowej protokół powinien zawierać:

- wykaz szkiców i zdjęć sporządzonych podczas eksperymentu,
- adnotacje o dodatkowym utrwaleniu przebiegu eksperymentu poprzez środki techniczne użyte do rejestracji,
- datę i godzinę zakończenia eksperymentu,
- wzmiankę o odczytaniu protokołu w obecności uczestników oraz ich ewentualne wnioski i oświadczenia,
- sprostowanie poprawek w treści protokołu,
- podpisy (Kasprzak, Młodziejowski, Kasprzak, 2015).

Nawet najlepiej przeprowadzony eksperyment nie będzie miał pełnej wartości dowodowej, jeżeli będzie nieściśle lub błędnie udokumentowany (Kasprzak, Młodziejowski, Kasprzak, 2015). Jeżeli eksperyment procesowy jest częścią oględzin, jego przebieg i wyniki dokumentuje się w protokole oględzin (§ 65 ust. 2 Wytycznych Komendanta Głównego Policji; § 65 ust. 1 Wytycznych Komendanta Głównego Policji; Kasprzak, Młodziejowski, Kasprzak, 2015). Z uwagi na dynamiczny charakter eksperymentu jest wskazane, aby prócz sporządzenia protokołu, przebieg i wyniki eksperymentu utrwalac za pomocą aparatury rejestrującej obraz i dźwięk (Gruza, 2020b; Hanausek, 1994; Hanausek, 2009; Kasprzak, Młodziejowski, Kasprzak, 2015; Żoła, 2009; Żoła, 2011). Organ procesowy musi rzetelnie dokumentować wszelkie zmiany w obiektywnej rzeczywistości, gdyż będzie to miało wpływ na stabilność i wartość wyników (Żoła, 2011). Wyniki poszczególnych doświadczeń należy opisywać i rejestrować (Biederman-Zaręba, 2013; Żoła, 2009). Nie oznacza to, że podczas spisywania wszelkiego rodzaju informacji uzyskiwanych w toku wykonywania czynności nie będą one poddawane selekcji. Każdorazowo należałoby podjąć decyzję, co jest istotne i warte utrwalenia, a co można byłoby pominąć (Żoła, 2011: 23).

Zasada pogłębiania zaufania przedsiębiorców do organów postępowania wpływająca z zasady wolności działalności gospodarczej realizuje się w możliwości dokonywania w toku eksperymentu również przesłuchań lub innych czynności dowodowych (art. 212 k.p.k.) (Biederman-Zaręba, 2013; Bobiński, 2010; Juszka, 2007; Kiełtyka, 2022; Marek, Waltoś, 2008; Skowron, 2010; Żoła, 2009; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 5 lutego 2015 r., II AKa 255/14, LEX nr 1999339). Przesłuchanie osób biorących udział w eksperymencie procesowym nie wymaga sporządzenia odrębnego protokołu, lecz może być umieszczone w protokole czynności głównej, przy zachowaniu wymogów

procesowych związanych z przeprowadzeniem przesłuchania (Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 23 października 2014 r., II AKa 278/14, LEX nr 278/14).

Gwarancją prawidłowości wykonania eksperymentu skutkującą sprawnością postępowania w sprawach o wykroczenia jest taktyczna zasada powtarzalności eksperymentu. Eksperyment przeprowadza się jednorazowo lub kilkakrotnie, w każdym stadium postępowania, również w toku innych czynności (§ 62 ust. 1 Wytycznych Komendanta Głównego Policji; Biederman-Zaręba, 2013; Gruza, 2020b; Hanausek, 1994; Hanausek, 2009). Przez powtarzalność wykonywania eksperymentu eliminowane są przypadkowe wyniki, co sprzyja dokładniejszemu poznaniu zdarzenia (Gruza, 2020b). Wiarygodność rezultatu zwiększa się wraz z liczbą dokonanych powtórzeń (Biederman-Zaręba, 2013; Kasprzak, Młodziejowski, Kasprzak, 2015; Żoła, 2009). Jeżeli jednak eksperymentu nie będzie można powtórzyć na rozprawie, należy podejrzanego, pokrzywdzonego i ich przedstawicieli ustawowych oraz ustanowionych w sprawie obrońcę i pełnomocnika dopuścić do udziału w eksperymencie, chyba że zachodziłoby niebezpieczeństwo utraty lub zniekształcenia dowodu (Hanausek, 2009).

Podsumowanie

Zasady taktyczne przeprowadzania eksperymentu w realizacji zasady wolności działalności gospodarczej mają także zastosowanie w postępowaniu w sprawach o wykroczenia. Prezentacja tytułowych taktycznych zasad zrealizowała cel i zakres artykułu, rozwiązała problem badawczy i potwierdziła hipotezę badawczą. Przechodząc do wniosków, należy wskazać, że zgodne z zasadami taktycznymi przeprowadzenie eksperymentu w postępowaniu w sprawach o wykroczenia skutkuje wydanym prawidłowym prawomocnym wyrokiem w najkrótszym możliwym dla danej sprawy czasie i nie stanowi nadmiernego obciążenia dla przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w wykonywaniu zasady wolności działalności gospodarczej. W konsekwencji przestrzeganie tytułowej taktyki kryminalistycznej bezpośrednio wpływa na sprawność prowadzenia działalności gospodarczej, ograniczając tę sprawność do koniecznego minimum i nie narażając zbytnio przedsiębiorców na utratę dochodów. Konsekwentne stosowanie taktycznych zasad przeprowadzania tytułowego eksperymentu stanowi realizację zasady pogłębiania zaufania, w tym przypadku przedsiębiorców, do organów postępowania w sprawach o wykroczenia. Niniejsze zaufanie zostaje potwierdzone prawidłowością prawomocnego wyroku. Stosowanie zasad przedstawionych w niniejszym artykule podkreśla doniosłość tytułowej zasady, stanowi punkt wyjścia do dyskusji oraz do dalszych prac nad taktyką przeprowadzania eksperymentu, a także wpływu wyników tego eksperymentu na wykrycie sprawcy wykroczenia i kształt prawomocnego wyroku.

Literatura

References

- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego* (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 37 z późn. zm.).
Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 977 z późn. zm.).

Wytyczne nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 sierpnia 2017 r. (Dz.Urz. KGP z 2017 r. poz. 59 z późn. zm.).

Biederman-Zaręba, A. (2013). Eksperyment procesowo-kryminalistyczny. W: D. Wilk (red.), *Kryminalistyka. Przewodnik*. Toruń: TNOiK Dom Organizatora, 131–138.

Bobinski, S. (2010). Ewolucja instytucji eksperymentu procesowego. W: J. Kasprzak, B. Młodziejowski (red.), *Wybrane problemy procesu karnego i kryminalistyki*. Olsztyn: volumina.pl Daniel Krzanowski, 75–81.

Dąbkiewicz, K. (2017). *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer.

Girdwoyń, P. (2001). *Wersje kryminalistyczne. O wykrywaniu przestępstw*. Warszawa: Wydawnictwa Prawnicze PWN.

Gruza, E. (2020a). Zasady tworzenia i weryfikowania wersji kryminalistycznych. W: E. Gruza, M. Goc, J. Moszczyński. *Kryminalistyka, czyli o współczesnych metodach dowodzenia przestępstw*. Warszawa: Wolters Kluwer, 154–157.

Gruza, E. (2020b). Eksperyment dowodowy. W: E. Gruza, M. Goc, J. Moszczyński. *Kryminalistyka, czyli o współczesnych metodach dowodzenia przestępstw*. Warszawa: Wolters Kluwer, 250–253.

Grzegorzczak, T. (2012; 2025, 2 stycznia). *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer. Pozyskano z: <https://sip.lex.pl/#/commentary/587283525/132098/grzegorzczak-tomasz-kodeks-postepowania-w-sprawach-o-wykroczenia-komentarz-wyd-v?cm=URELATIONS>.

Hanausek, T. (1994). *Zarys taktyki kryminalistycznej*. Warszawa: ABC.

Hanausek, T. (2009). *Kryminalistyka. Zarys wykładu*. Warszawa: Wolters Kluwer.

Juska, K. (1997). *Wersja kryminalistyczna*. Kraków: Zakamycze.

Juska, K. (2001). Wersja nieprawdopodobna. W: J. Błachut, M. Szewczyk, J. Wójcikiewicz (red.), *Nauka wobec przestępczości. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Hanauska*. Kraków: Wydawnictwo Instytutu Ekspertyz Sądowych, 87–90.

Juska, K. (2004). Wpływ budowy wersji kryminalistycznej na wykrywanie sprawców przestępstw. W: J. Wójcikiewicz (red.), *Rozprawy z Jałowcowej Góry*. Kraków: Wydawnictwo Instytutu Ekspertyz Sądowych, 143–148.

Juska, K. (2005). Wersja kryminalistyczna w ściganiu przestępczości ubezpieczeniowej. W: J. Wójcikiewicz (red.), *Przestępczość ubezpieczeniowa*. Kraków: Wydawnictwo Instytutu Ekspertyz Sądowych, 155–173.

Juska, K. (2007). *Jakość czynności kryminalistycznych*. Lublin: Oficyna Wydawnicza Verba.

Juska, K. (2013). Wersja kryminalistyczna. W: D. Wilk (red.), *Kryminalistyka. Przewodnik*. Toruń: TNOiK Dom Organizatora, 56–63.

Juska, K. (2022). Kryminalistyczne aspekty wykrywania sprawców przestępstw gospodarczych. *Studia Prawnoustrojowe*, 58, 181–191.

Juska, K., Juska, K. (2021). Czas budowy wersji kryminalistycznej w postępowaniach w sprawach przestępstw przeciwko dokumentom. W: D. Zienkiewicz (red.), *Wokół kryminalistyki. Nauka i praktyka. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Widle*. Toruń: TNOiK Dom Organizatora, 205–212.

Juska, K., Żywucka-Kozłowska, E. (2015). Orzecznicze podstawy sposobu przeprowadzania eksperymentu, okazania i konfrontacji w sprawach o zabójstwo. W: S. Pikulski, W. Cieślak, M. Romańczuk-Grącka (red.), *Przyszłość polskiego prawa karnego. Alternatywne reakcje na przestępstwo*. Olsztyn: Pracownia Wydawnicza Elset, 527–534.

Kasprzak, J., Młodziejowski, B., Kasprzak, W. (2015). *Kryminalistyka. Zarys systemu*. Warszawa: Difin.

Kiełtyka, A. (2022). Komentarz do art.43 kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia. W: M. Rogalski (red.), *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer, 330–334.

Lewiński, J. (2011). *Kodeks postępowania karnego w sprawach o wykroczenia. Komentarz*. Warszawa: LexisNexis.

- Marek, A., Waltoś, S. (2008). *Podstawy prawa i procesu karnego*. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis.
- Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii (2018; 2025, 2 stycznia). „Konstytucja Biznesu” i inne zmiany prawne dla firm. Pozyskano z: <https://www.gov.pl/attachment/3ac43e0c-27b-481c-973-54ed93150473>.
- Skowron, A. (2010). *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Widacki, J. (2018a). Wersja śledcza. W: J. Widacki (red.), *Kryminalistyka*. Warszawa: C.H. Beck, 62–68.
- Widacki, J. (2018b). Eksperyment procesowy. W: J. Widacki (red.), *Kryminalistyka*. Warszawa: C.H. Beck, 130–133.
- Żołna, M. (2009). Siedem złotych pytań śledczych a eksperyment procesowo-kryminalistyczny. W: M. Żołna, J. Kapelańska-Pręgowska (red.), *Ius est ars boni et aequi*. Toruń: TNOiK Dom Organizatora, 161–172.
- Żołna, M. (2011). *Eksperyment procesowo-kryminalistyczny. Istota i dowodowa rola*. Warszawa: Difin.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 23 października 2014 r., II AKa 278/14, LEX nr 278/14.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 5 lutego 2015 r., II AKa 255/14, LEX nr 1999339.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 21 października 2021 r., II AKa 344/21, LEX nr 3416075.

Karol Juszka, doktor nauk prawnych, adiunkt, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Wydział Nauk Społecznych, Instytut Prawa, Ekonomii i Administracji. W jego zainteresowaniach naukowych mieszczą się formy wstrzymania wykonania kary pozbawienia wolności, środki poddania sprawcy próbie, wymiar kary, prawa człowieka, czynności procesowo-kryminalistyczne.

Karol Juszka, Doctor of legal sciences, assistant professor, Faculty of Social Sciences, Institute of Law, Economics and Administration, University of the Commission of National Education in Krakow. His research interests include forms of withholding a custodial sentence, means of placing an offender on probation, sentencing, human rights, procedural and forensic activities.

ORCID: 0000-0001-7547-2449

Adres/Address

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
Wydział Nauk Społecznych
Instytut Prawa, Ekonomii i Administracji
Katedra Prawa Dowodowego i Techniki Kryminalistycznej
ul. Podchorążych 2
30-084 Kraków, Poland
e-mail: karol.juszka@uken.krakow.pl